

Barlangkutatók „Szablyár Péter” Szakmai Találkozója
TERVEZETT PROGRAM

November 16.

11:00-tól SZAKMAI KIRÁNDULÁS

20:00 PÉNTEK ESTI GÁLAMŰSOR: Egri Csaba és Borzsák Sarolta 3D vetítése
- *de mi lesz?*

November 17.

9:00 - 10:00 Regisztráció

10:00 - 10:30 MEGNYITÓ

Kosztra Barbara: Köszöntő (5 p)

Gyovai Tamás: Selmeci- soproni diákhagyományok - ismerjük meg a helyszínt, Sopront (10 p)

Takácsné Bolner Katalin: A Cholnoky pályázat eredményhirdetése (15 p)

10:30 - 11:30 I. SZEKCIÓ – Hazai feltáró kutatás

Lengyel János: A Myotis Csoport tevékenysége (20 p)

- 1, A Kőháti Meander-barlang feltáró kutatása, tanúfalainak vizsgálata,
- 2, Ilus-kúti-barlang feltárásának legújabb eredményei,
- 3, Terepbejárások eredményei a Bükkben.

Horváth Sándor: Kab-hegy legújabb feltárásai (15 p)

Kovács Richárd-Tóth Zoltán: Fokozatoss-ág a Csévi-szirteken (20 p)

Az Ariadne Karszt- és Barlangkutató Egyesület tagjai 1991 óta heti rendszerességgel kutatják a Csévi-szirtek barlangjait. Az idei év legnagyobb eredménye a csaknem 1 kilométer hosszúságú és 100 méter szintkülönbségű Fokozatoss-ág feltárása volt. Nevét arról a fokozatosságról kapta, ahogy nem csak ezt az ágot, de az Ariadne-barlangrendszert is kutatjuk. Mert a Csévi-szirtekre jellemzően nem is az új részek felfedezése az igazán nagy munka. A feltárt járatok alapos dokumentálása, az útvonalak kijelölése, a kutatáshoz szükséges mértékű tágítások és kiépítések jóval több időt igényelnek. Ezek nélkül azonban hosszú távon nem lehet sikeres egy ekkora rendszer feltárása és ilyen rendszerességű kutatása. Így hosszú évek munkájával szép fokozatosan jutottunk el oda, hogy a 8 barlangból álló Ariadne-barlangrendszer hossza már meghaladja a 19 kilométert. És még koránt sincs vége...

11:30 - 11:50 Kávészünet

11:50 - 13:00 II. SZEKCIÓ – Módszertan

Surányi Gergely, Lieber Tamás: A Sátorkőpusztai-barlang 3D felmérése (20 p)

Az elmúlt években a barlangban folyó tudományos kutatásokhoz kapcsolódóan elvégeztük a barlang nagy részének lézerszkenneres felmérését. Ennek módszertanáról és eredményeiről számolunk be az előadásban. A konkrét 3D modell bemutatása mellett kis összefoglalót adunk a 3D felmérések jelenlegi technikáiról és lehetőségeiről.

Börcsök Péter, Hegedűs András: Irányvonalak, tendenciák az Oktatásban (15 p)

Beszámoló és tájékoztatás az Oktatási szakosztály munkájáról. Módszertani elképzelések és tendenciák vázolója a tagság informálása céljából.

Az elmúlt években az objektívebb megítélés és teljesítés érdekében egyre több szabályozás vált szükségessé. A barlangász körökben korábban általános és közkedvelt szubjektivitás (barátság, tolerancia a lazaságokkal szemben) háttérbe szorult, amely sok ember szemében kedvezőtlen megítélést eredményez. Ennek az ellentmondásnak szeretnénk most elejét venni ezzel a rövid tájékoztatóval.

Baloghné dr. Kovács Bogárka: Kanyonos kötéltechnika - veszélyek és megoldások (15 p)

A kanyonokban a barlangoktól eltérő veszélyekkel találkozunk, amik kötéltechnikailag is eltérő megoldásokat követelnek. Bár a kanyoning és a kanyonos technikák eredetileg a barlangászatból fejlődtek ki, az eltelt évtizedek alatt önálló sporttá és kötéltechnikai rendszerré fejlődtek. A kötél felfekvésére, az erős vízések, az örvénylő medencék okozta problémákra a modern kanyonos kötéltechnika válasza az utánereszthető rendszerek, elhúzások, kötéltidák kiépítése és még sok más beszerelési megoldás. Ezen technikáknak, előnyeiknek, alkalmazásuk korlátainak az ismerete az alapkövei a balesetek megelőzésének.

Krkos Márk: Tiltva / Túrt: kössünk-e a Bulin? (15 p)

Nyilván leesett mindenkinek: egy olyan kérdéstről lesz szó, amit tovább tart megfogalmazni, mint megkötni a tárgyat: a Bulin néven ismert csomót. Kitérünk rá mit is csinál, és miért nehéz a "fotéalpinistának", milyen nehezen áthágható problémákba ütközik, és hogyan köti a Bulint. Mármint a Bowline-t. Vagy valami hasonlót? Melyik az eredeti, az igazi, a leghasználhatóbb, a legbiztonságosabb, a legsokrétűbb? És mire is használjuk egyáltalán? Körbejárjuk az előadásban a témát, a kákára is Bulint kötünk. És ha ezek után valakiben kérdés marad? Majd megbeszéljük a bulin...

13:00 - 14:20 Ebéd

14:20 - 15:35 III. SZEKCIÓ – Tudományos kutatás 1.

Balázs Gergely: A Movile-barlang különleges világa (15 p)

A román tengerpart méltán nem híres a barlangjairól. Ez nem azért van, mert nincsenek kiterjedt rendszerek, hanem inkább annak köszönhető, hogy amik vannak azok többnyire hozzáférhetetlenek és járhatatlanok. Van azonban egy barlang, ami különleges állatvilágának köszönhetően világhírű lett. Mármint a biológusok körében...

Nyíró Artúr-Szeredi Anna: Lerágott csont? - avagy a Róka-ág ismeretlen arca (20 p)

Célunk, hogy kicsit fókuszba helyezzük a Baradla-barlang egy kevésbé látogatott ágát, a Róka-ágot. Nevét mindenki ismeri, de sokan sosem jártak ott, vagy csak végig sétáltak rajta. Holott történeti és régészeti szempontból is fontos helyszín. Az előadás során ismertetjük az MKBT-Régészeti Szakosztályának itt végzett munkáját, kutatási eredményeit.

Béres Sándor, Cserpák Ferenc: 2018- évi ásatás a Zöld-barlangban (20 p)

Zöld-barlangban legutóbb 2001-2002 években folyt régészeti feltárás. Ebben a két ásatási szezonban jelentős rézkori lelőhely került elő, emellett római kor és középkor leletei is napvilágot láttak. Szentendrei Ferenczy Múzeumi Centrum vezetésével folytatott 2018 évi feltárás gyakorlatilag folytatta a 16 évvel ez előtti munkát, a bejárat szakaszon, 9 m² területen már a jégkori üledékben jelentős epigravetti leletanyagra bukkantunk, mely közeli rokonságban állhat az onnan kb. egy kilométerre lévő Mackó-barlang azonos kultúrájú anyagával. Gyakorlatilag a két barlangot ebben az időszakban valószínűleg egyszerre lakták. Mindössze öt darabból álló pattintott kova leletanyag rendkívül típusosnak bizonyult és már önmagában is "datálta" a kultúrreteget. Szerencsére a kőeszközök mellett jelentős mennyiségű, igen jó megtartású csontlelet is rendelkezésre állt, melyekből a kultúrreteg radiokarbon korát már az ásatás ideje alatt sikerült megállapítani. Bár a gazdag csontleletanyag meghatározása még nem fejeződött be, máris látszik, hogy kivételesen ép darabok, ezen belül három vadló koponyarészlet még sok további vizsgálatra adnak lehetőséget. További adatokat kaphatunk a vett üledékmintákból, melyekben talált faszenek a barlang környezetének növényvilágáról szolgáltathatnak információkat. Ásatás egyik, ha nem a legnagyobb meglepetése egy emberi ujjperc csont előkerülése volt. Homo lelet elemzése természetesen még folyik, de minden jel szerint egyidős lehet a datált állatcsontokkal. Természetesen sok kérdés vár még megválaszolásra, de a barlangban további kutatásokhoz még jelentős terület áll rendelkezésre. Reméljük: folytatása következik.

Poszter:

Kotán Dávid Márk, Polónyi Emese: Les Pixarelles barlang régészeti kutatása (Spanyolország, Katalónia)

A poszter előadás témája a Katalóniában található Les Pixarelles barlang régészeti kutatása, melynek 2017-es nyári szezonjába a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Régészettudományi Intézetének hallgatóiként lehetőségünk volt kapcsolódni. A poszter előadással a barlangi ásatások körülményeit, módszertanát szeretnénk bemutatni, valamint nagy vonalakban összefoglalni a Les Pixarelles barlang régészeti kutatásának napjainkig ismert eredményeit.

Prof. Dr. Kovács László Dezső: A barlangkutatás és a földrengésprognózis kapcsolata (20 p)

Az 1960-as években a Vass Imre barlangban több kutatási munka folyt, amelyek közül az egyik Maucha László lőfejű vízhozammérései, és a karsztvízszint árapály jelenség kapcsolatának kimutatása volt. Ebben

dolgozott többek között Gádoros Miklós is. A vizsgálat egyik mellékeredménye volt az, hogy a barlangfalak egymáshoz képesti mozgása regisztrálásakor egy ugrás volt tapasztalható, és pont akkor, amikor Törökországban egy nagyobb földrengés volt. Ennek kapcsán kezdtem ennek okát és a hatásmechanizmust keresni. Kiderült, hogy a Wagoner-féle kontinensvándorlási elméletben a magmán úszó kéreglemezeket hajtó elő ugyan a magmaáramlás, de a termikus, vertikális áramlás, hanem az árapály miatti horizontális áramlás. Az ennek alapján kidolgozott geomechanikai modell viszont már lehetővé tette a kőzetfeszültségek törés, azaz földrengés előtti alakulásának vizsgálatát, és modellezését, sőt konkrét méréseket is. A számítások, és vizsgálatok alapján két nemzetközi konferencián is előre bejelentésre került a várható törökországi földrengés, ami 1999 augusztus 17-n Izmitben következett be, és 14.000 áldozata lett. Hasonlóképp pontosnak bizonyult a 2004 december 26-i tsunamit is okozó indonéziai földrengés prognózisa. (150.000 - 200.000 áldozattal.) Mindkét esetben kimutatható volt a bekövetkezés, és az azt megelőző, és csúcscsintű árapályt okozó napfogyatkozás hatása. A mechanizmus azonosítása mellett a törésmechanikai jellemzők műszeres mérése, és azok eredményei is publikálásra kerültek, több hazai, és nemzetközi földrengésekkel foglalkozó konferencián is. Ezek egyikének rövidített ismertetését tervezem.

15:35 - 15:50 Kávészünet

15:50 - 16:45 IV. SZEKCIÓ – Történeti áttekintés

Hegedűs Gyula: A Karszt és Barlang Alapítvány 25 éve (15 p)

A Karszt és Barlang Alapítványt (KBA) a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat (MKBT) által sikeresen lebonyolított 10. Nemzetközi Barlangtani Kongresszus pénzügyi eredményének felhasználásával alapította a Társulat 1991-ben. A KBA a rákövetkező évben, 1992-ben kezdte meg tevékenységét. Az Alapítvány célja a tudományos kutatás, a dokumentáció, az oktatás és a barlangászat népszerűsítésének támogatása. Lehetősége van arra, hogy mind szervezeteknek, mind egyéni kutatóknak pénzügyi támogatást nyújtson. Ez a támogatás lehet visszatérítendő és. A tevékenységét önálló, non-profit civil szervezatként végzi. Működtetését öt tagú kuratórium végzi, melynek tagjait az MKBT Közgyűlése választja 4 évre. A kuratórium független döntéshozó testület, amely munkájáról évente tájékoztatást ad az MKBT Közgyűlésének. Az alapító vagyon 3 millió Ft volt, a 2017. december 31-i vagyon pedig 10,5 millió Ft. A KBA kuratóriumához az eddigi 25 éves működés során 314 vissza nem térítendő támogatási kérelem érkezett, melyből 178 jóváhagyásra került. Ezekre a pályázatokra összességében 11,6 millió támogatást ítélte oda a kuratórium. Az előadás bemutatja a kuratórium működését, a döntés hozatal prioritásait és a számok mögötti eredményeket.

Dr. Komlóssy Attila - Czakó László: A Thai barlangi események a mentőorvos (oxológus) szemével (20 p)

A Thai barlangi események rövid elemzése a mentőorvos és a barlangi bűvár szemével. Az előadásban a mentést befolyásoló tényezők, a helyi viszonyok és a kultúra adta mentési körülmények is említésre kerülnek. Az interneten elérhető egyéb adatokra, filmekre is utal az előadó.

Hegedűs Gyula: Legenda és valóság (15 p)

A barlangászok körében népszerű kutatási és túra helyszín az Alsó-hegy. Ez a terület azonban nem csak barlangokban, hanem történelmi helyszínekben és eseményekben is gazdag, melyekkel lépten-nyomon találkozhatnak a területet járó barlangászok is. Többek között Derenk múltja és sorsa, a szelce-pusztai vadászház története is ezek közé tartozik. Az itteni eseményekről szóló ismereteket az elmúlt évtizedekben gyakran befolyásolta az aktuális politika és bár valóban hányatott sorsú területről és itt élt emberekről van szó, csak nem minden pontosan úgy és akkor történt, ahogy azt ma is elterjedten gondolják sokan. Az előadás az erre vonatkozó ismereteket próbálja meg kissé pontosítani és árnyalni, hogy erre járva a valósághoz közelebb álló gondolatok jussanak eszünkbe.

Poszter:

Kraus Sándor: Nem is kopolya-völgy a neve (poszter)

16:45 - 18:00 V. SZEKCIÓ – Társulati élet

Kosztra Barbara: Időugrás első félide (15 p)

Az elmúlt két év hagyományát követve az előadásban az elmúlt egy év társulati eredményeit mutatom be, és röviden összefoglalom, meddig jutott az "időugró" elnökség tervei megvalósításában mandátumának félidejéig. Lesz szó a következő időszak tennivalóiról, benne egy MKBT arculati pályázatról és szokás szerint arról is, hogy a tagság és a tágabb közösség miben tud segíteni a tervek megvalósításában, mindannyiunk javára.

Borzák Sarolta, Egri Csaba: [A barlangvédelem gyakorlata az USA-ban]- MUNKACÍM (20 p)

Gyovai Tamás: Segédlet barlanglátogatási kérelmek benyújtásához, barlangászok érdekképviselete az észrevételek alapján (20 p)

Sikeresen összeállt egy segédlet a magyar vagyongazdálkodási hozzájárulás iránti kérelmek benyújtásához 2018-ra frissítve. Az ország számos barlanglátogatásához szükséges kérelmek segédlete, táblázatos formában a honlapon elérhető. A segédlet nemzeti park igazgatóságokra lebontva tartalmazza az illetékes kapcsolattartó elérhetőségét, valamint egy kérelem mintát.

Ezen felül az "Észrevételek és javaslatok a barlangok látogatásával, kutatásával ill. védelmével kapcsolatban" kérdőív kitöltése lezárult, az észrevételeket összegyűjtöttük és ismertetésre kerülnek. Számításba vesszük a lehetséges megoldásokat.

Beszélgetés/vita (20 p)

19:00 – kifulladásig „ZSÍROSKENYÉR PARTY”

19:00 VETÍTÉS – Lerner Balázs, Balázs Gergely: Inverz Everest film - az őszinte változat (50 p)

20:30 KONCERT: Adrenalin Tourist Rock Band

November 18.

10:00 - 11:00 VI. SZEKCIÓ – Külföldi feltáró kutatás

Takácsné-Bolner Katalin, Hegedűs András: Beszámoló a 16. Montenegrói Barlangász Kutatótáborról(15 p)

Fodor Balázs-Hegedűs András-Lenkei Péter-Tényi V. Gusztáv: A Súlyom barlang feltárása - Montenegro 2018 (15 p)

2018 augusztus elején került sor, a július végén megtalált aknabarlang feltárására. A njegusi táborunk feletti hegyen elhelyezkedő barlang, az ezen az oldalon elhelyezkedő (már feltárt) barlangok legmagasabban lévő tagja. Az előadás a terepbejárást, a feltárást, és a térképezést mutatja be a hallgatóságoknak.

A terület barlangjairól, egy nem geológus megközelítésű, modellhipotézis is ismertetésre kerül, a további kutatás szempontjából.

Az előadást képek, video, térkép is illusztrálja.

Mede Márton, Deák András, Dianovszki Tibor: Duboki Do 2018 (15 p)

Zentay Péter, Hajnal Ágnes: Aki keres az néha talál (valamit)... (10 p)

Számtalanszor találkoztunk már olyannal, hogy hosszú évekig dolgozunk, keresünk valamit minden eredmény nélkül. Egyre nehezebben kivitelezhető a munka: társaink, segítők feladják, értelmetlennek tartják, felhagynak a közös erőfeszítéssel. A sok „jóakaró” (ellendrukker) hatására és az eredmények elmaradása miatt a cél egyre messzebbinek, kilátástalanabbnak tűnik. Néhány ember azonban ennek ellenére sem adja fel. Csak küzd, hajtja, csinálja. Amikor pedig végre úgy tűnik, hogy mégis sikerült valami, az sokkal szerényebb, mint amire számítottunk...

11:00 - 11:20 Kávészünet

11:20 - 12:50 VII. SZEKCIÓ – Tudományos kutatás 2.

Barta Károly – Egri Csaba – Csépe Zoltán – Csépe-Muladi Beáta – Bauer Márton – Havasi Ildikó: Fokozottan védett és megkülönböztetett védelmet igénylő barlangok újbóli állapotfelmérésének tapasztalatai a Mecsekben (20 p)

A fokozottan védett és megkülönböztetett védelmet igénylő barlangok rendszeres, 10 évenkénti állapotfelmérésére 2018 tavaszán került sor a Mecsek és a Villányi-hegység területén. A munka – a törvényi kötelezettség kielégítésén túlmenően – számos általános érvényű, illetve hegység-specifikus tapasztalattal, javaslattal, ötlettel gazdagította a szakmát, mint például a természetes folyamatok és az antropogén tevékenységek összhangja és élővilágra gyakorolt hatása, az irányított kutatási programok és a természetvédelem szerepnövekedésének a szükségessége, de lehetne említeni az infrastruktúrában bekövetkezett óriási változásokat is (lezárások és kiépítések). Az előadók a felmérés során összegyűjt

tanulságos tapasztalatokat szeretnék megosztani a hallgatósággal mind az állapotfelmérést végzők, mind pedig a munkát koordináló Barlang- és Földtani Osztály szemszögéből.

Kocsis Ákos: Lehetséges víznyelő-forrás kapcsolatok a Déli-Bakonyban (20 p)

A Déli-Bakony víznyelői a veszprémi Fejes-völgy és Tapolca forrásaival állhatnak kapcsolatban. Előbbi esettel korábbi előadás keretében már foglalkoztam. Utóbbit idén tavasztól feltételezem. Kab-hegy víznyelőinek hosszan tartó és intenzív működésére a legközelebbi források (Pula) semmit sem reagáltak. Az Eger-víz völgyének összes többi forrása Kinder-tótól Kapolcsig pannon homok- és kavicsrétegeken keresztül táplálkozik, míg Tapolcán a Malomtó-forrás vize közvetlenül lép ki a karsztból. Emellett hozama sokszorosan nagyobb az összes többinél. A földtani felépítés és a karsztvízdomborzati térképek is a tapolcai kapcsolatot valószínűsítik. Kimutathatóságát a nagy távolság és vízhozam lehetetlenné is teheti, de Kab-hegyen belül egy barlangi főág elérése esetén az abban folyó víz a környék nyelőiből jelezhető lenne. Bizonytalan irodalmi utalás szerint a Tavasbarlangot a tőle 4 km-re lévő Nyelőke felől megfestették. Kab-hegy legközelebbi víznyelője ugyanakkor 21 km-re van a tapolcai Malomtótól.

dr. Ambrus Gergely, dr. Leél-Őssy Szabolcs: Kirgizisztán föld alatt és föld felett (20 p)

2018 júniusában egy négy tagú magyar csapat (Leél-Őssy Szabolcs, Ambrus Gergely, Bauer Márton és Surányi Gergely) vette célba Kirgízia barlangjait. Két hetes utunk alatt eljutottunk a Tuya-Muyun félsivatag hatalmas kalcitkristályokat rejtő barlangjaiba, az ország délnyugati csücskében levő bezárt uránbányáiba, körbeutaztuk az Iszik-Kul tavat és a Tien-shan nyugati lejtőin is túráztunk. Tudományos kutatásainkhoz mintákat gyűjtöttünk, terepbejárásokat tartottunk. Előadásunkban gazdag képanyaggal illusztrálva mesélünk kalandjainkról.

Virág Magdolna, Surányi Gergely, Kele Sándor, Leél-Őssy Szabolcs, Mindszenty Andrea: Pleisztocén termálvízszint változások nyomai a Szemlő-hegyi-barlangban (20 p)

A Szemlő-hegyi-barlang kiválástípusainak és helyzetüknek részletes térképezése, továbbá szedimentológiai, ásványtani, petrográfiai és geokémiai (stabilizotópos és U/Th kormeghatározásos) vizsgálata az üregekben egykor, a pleisztocén idején jelenlévő termálvíz szintjének és hőmérsékletének változásába enged bepillantást. Az előadáson részletesen bemutatjuk a fenti módszerek vizsgálati eredményeit, amelyek az előadó szerző doktori értekezésének is részét képezik.

13:00 - 14:00 Ebéd